

основою для видання Інструкції з відгодівлі свиней та Зоотехнічних правил, які були затверджені Міністерством радгоспів СРСР. Проводилися наукові дослідження по встановленню найбільш ефективного рівня загального і білкового живлення поросят, були розроблені типові кормові раціони для супоросних і підсисних свиноматок в умовах зерново-коренеплідної зони (Борц І.Л., 1948) [3].

Вченими відділу годівлі (Брюшинін І.Г., Паламаренко І.К., 1947–1949) були продовжені розпочаті ще в передвоєнні роки наукові дослідження з питань мінерального живлення свиней різних статевих-вікових груп. Були встановлені норми потреб в основних мінеральних елементах та їх оптимальне співвідношення у раціонах свиней, досліджено вплив складу раціону на обмін і засвоєння організмом свиней кальцію і фосфору [3]. Також колектив вчених відділу годівлі на протязі вказаного періоду діяльності Інституту працював над розробкою багатьох питань, пов'язаних з вирішенням проблеми раціональної годівлі свиней. В результаті проведених робіт розроблено і запропоновано виробництву значну кількість рекомендацій, що відіграло важливу роль у підвищенні продуктивності свинарства.

Джерела та література

1. *Архів* Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН, спр. 459, арк. 5–19.
2. *Архів* Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН, спр. 457, арк. 58.
3. Коваленко М. А. Основні роботи по вивченню годівлі та відгодівлі свиней / М. А. Коваленко // Свинарство. – 1968. – № 6. – С. 36–54.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Чумак Ю.В.

Державна наукова установа «Український науково-дослідний інститут спирту і біотехнології продовольчих продуктів» (м. Київ)

Виробництво етилового спирту завжди відіграло важливу роль у народному господарстві України. В одних галузях етиловий спирт використовується як сировина, в інших – як допоміжний матеріал. Спиртова (винокурна) галузь завжди була однією з найрозвиненіших в Україні, що викликало жвавий інтерес до її історії. Особливої уваги заслуговує період становлення галузі і виділення її в окрему промисловість. ХІХ ст. характеризується повним пануванням сільськогосподарського виробництва, яке забезпечувало сировиною, насамперед, харчову промисловість, в тому числі і спиртову галузь. На той момент, ще до появи залізниць (що унеможливило широкий збут сільськогосподарської продукції), головним завданням стало перероблення її на високоякісну продукцію, яка зможе знайти собі збут або піти на поліпшення власного споживання. Саме в цей час формується спиртова галузь, що перероблювала значні маси зерна, картоплі та меляси на цінний і

транспортабельний продукт.

На межі XVIII–XIX ст.ст. спиртова галузь (винокуріння) на українських землях стало масовим явищем. Правом вільного винокуріння користувалися і дворянські стани і козаки. Але за наступні півстоліття кількість дрібних винокурень суттєво зменшилася. Головним чином, це відбулося через збільшення акцизу, який був невідомим для дрібного виробництва, і через концентрацію винокуріння на великих заводах.

У середині XIX ст. винокурна промисловість повністю перейшла до рук поміщиків. Поміщики мали монополію на право виключного продажу горілки у своєму маєтку, до того ж, організація винокурного виробництва не вимагала значних капіталовкладень, а великі врожаї зернових культур і відсутність шляхів їх широкої реалізації призвели до того, що в 60-х рр. XIX ст. на українських землях налічувалося більше 1400 винокурень.

Введення Акцизним положенням в липні 1861 р. норми виходу спирту, за яку власник винокурні мав сплачувати державі акциз, незалежно від виробничих показників підприємства, і скасування кріпацтва створили нові умови для розвитку галузі. Поміщики залишилися без безкоштовної праці селян і були змушені пристосовуватися до нових правил – почалася перебудова маєтків-господарств в умовах капіталістичного ринку та вільної конкуренції. Так почався новий етап розвитку спиртової галузі і її поступове виділення в окрему самостійну галузь харчової промисловості.

Одночасно із введенням нових правил одержання акцизу на виробництво спирту, був введений патентний збір з заводів, який, як і акцизний збір, збільшувався кожного року. Акцизне положення встановлювало мінімальний об'єм квасильних діж при виробництві спирту – не менше 540 відер, і давало переваги виробництвам, яким вдавалося перевищити норми виходу спирту (те що зверху норми не обкладали акцизом).

Таким чином, відбулося чергове скорочення кількості винокурень, а тим, що відповідали новим вимогам Акцизного положення про мінімальний об'єм квасильних діж, залишалося налагоджувати та вдосконалювати технологію виробництва, щоб не нести збитки. У кінці XIX ст. у світі, і в Україні зокрема, почався розвиток машинобудування та важкої індустрії, який торкнувся і спиртової галузі, що водночас із концентрацією виробництва дозволило злишитися виробництву спирту (на фоні скорочення кількості підприємств) приблизно на тому самому рівні. Тобто, можна збити висновок, що на межі XIX–XX ст.ст. продуктивність українських винокурень різко збільшується.